

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 23.

Lýsingaprisur fyri petittorlur: 30 oy. á forsiðuni,
20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest
avsláttur í prísnum.

Tirsdag hin 6. juni 1933.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævsavonarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Børnini.

Hava tey stundir at biða?

Í seinastu grein, um ellisheimið, nurtu vit við barnaheimsspurningin, og hugsanin var nú at taka henda mikla og neyðturviliga spurning til umrøðu.

Eins og tað er ein plikt, sum samfelagið ikki má sleppa sær undan, at hjálpa teim gomlu til góð og blíð ellisár, annaðhvørt við góðari ellisrentu ella á einum ellisheimi, er tað ein ikki minni plikt, sum samfelagið at gera nakað munagott fyri børnini, tað komandi ættarliðið.

Tey gomlu talaðu um at vera væl kálvføddur, at fáa gott í beinini; harum ráddi tað, tí hann ið ikki var væl føddur sum barn, varð ongantíð maður, hvussu góðar dagar hann seinri fekk. — Nakað nógv man mestur vera í hesum, um sjálvsagt undantøk kunnu nevast, og ongantíð er ov tíðliga at lata barnið fáa góða røkt, og aftur kemur tað í gráum kálvskinni, um hetta ikki er gjørt, til domis av tí at ráðini hava verið smá og barnaflokkurin stórur.

Fyri at veita hjálp her, hava menniskjuni fingið í lag barnaumsorgan á ymsan hátt: Stundin til fæðingarnar (Børn af Enker), voggustovur, barnaheim o. s. fr.

Hetta hevur haft síni brek — og tað stór! men nú er nógv broytt í hesum. Vit eldi minnst alt tað ræðuliga, sum í síðari tíð kom fram fyri dagin um tilgonguna í barnaheimum og uppfostringsstøðum fyri unglingar og gentur, og tíverri var tað ikki bara »roman» vit lósu hjá Charles Dickens í »Oliver Twist», og »Oliver Twist» og neyðar felagir hans hava haft bæði brøður og systir eisini í Danmark.

Eingin socialdemokrat, og eingin maður ella kvinna, sum hevur góðar, menniskjansligar kenslur í barni, antin hann nevnr seg tað eina ella annað, hevur gloymt hin stóra danska mannin Peter Sabro og hansara yvirmenniskjansliga arbeiði fyri øllum teimum, sum høvdu tað ilt, serliga hansara yrki viðvíkjandi reinskan innanfyri barnaheim og uppælingsheim. Uttan hansara stóra arbeiði fyri hesum máli, at rudda út alt óskil og gera hesi heim til tað, tey vóru ætlaði at vera, høvdu mong so vorðin »heim» ivaleyst enn verið ein útkleikingstøða fyri mangháttaðan »bestialitet», sum best er at tuga um, so ræðuligt tað alt var. —

Tað var neyðugt at nevna nakað av tí ranga, tað sum ikki

átti at verið, áður vit nú venda aftur til at tala um heimini, sum tey eiga at vera og líbetur eisini eru nú á døgum.

»Latið børnini koma til mín og forðit teim ikki, tí at gudsríkið eigur at ognast teimum». Soleiðis sigur hin stóri meistarin við næmingar sínar, teir ið enn ikki høvdu fatað hann og hansara stóra, altumfatandi hjarta, tað sum hevði rúmd fyri øllum, smáum og stórum, fyri »Floj og Pjaller», sum yrkjarin sigur. Hesi orð hava, sum vit rørdi við í seinastu grein, einans verið tikið á beinleiðis andiligan hátt; men vit hava hug til at hyggja eitt syndur at teimum og sýna, at tey eisini hava ein socialan týðning, og tað liggur so beint, so beint fyri. —

Orðið: »Ein sunn sál í einum sunnum likami» hevum almenn- og ævigan týðning, og er ikki minst galdandi fyri barnið. — Sum vit fyrr hava nevnt, eru royndir gjørdar, sum hava sýnt, at andaliga evnir barnsins banga ósvikiliga saman við barnsins likamliga røkt. Er tað so, sum tað altso hevur sýnt seg at vera, stendur eisini barnsins møguleiki fyri at fata tað, sum hevur við gudsríkið at gera, ella tess líkindi fyri at taka ímóti ávirkan á tann hátt, í innasta sambandi við tess likamliga røkt. Eitt barn, sum er undir órøkt ella víðaligari røkt, er ikki búgvíð til at taka ímóti nakrari andaligari ávirkan, og eitt barn, sum gongur fyri fok og fei, ella eitt barn, sum livir millum allskyns óvælti og brotsmenn, er sjálvandi útstongt frá øllum tí, sum hoyrir Gud til. —

Vit siggja, at nevndu, meistaran, orð bæði kunnu og skulu vera fyri okkum verða meira enn tómar klangur, nakað vit hoyra í kirkjuni, tá børn verða doypt ella kanska ein sunnudag. Nei, tey skulu — verið so góð! — flytast niður á jorð, niður ímillum okkum, so vit øll, samfelagið, hava ta plikt at gera tey til sannleika her á fold. —

Danmark er eitt kristið land, og vit hoyra til har sum eitt amt. Danmark hevur á sínum fíggjarplani nakrar og tjúgu milliónir til kríggisútreiðslu (Militærvæsen). — Í einum kristnum landi mugu menniskjuni ikki sláa í hel, t. v. s. heldur ikki vera við í kríggi ella rætta eina hond ella lata pening til kríggi. Í einum socialdemokratiskum landi er ein týðningarmikil grein á flokksins skrá: burt við øllum sum smáðkar av kríggi. —

Um nú stýrið í hesum lítla landi gekk á odda og ikki læt seg ræða av »statsmann» orð-

um, men í staðin fyri at lata allar hesar milliónir í kjaftin á tí glúpanði ódýrinum sum eitur militarisma, mannaoyðileggjarin, læt tað til at gera hesi orðini til sannleika: »Lat tey smáu børnini koma til mín . . .», so varð tað vælsignað av øllum komandi ættarliðum — og øll lond og fólk vildu fingið eyguni upp og gingið aftaná, skammað seg yvir, at tey ikki longu langt síðan vóru gingin undan og høvdu smíðað svorini til spaðar og spjótni til leirhakkar.

Gekk tað danska fólkid so tann vegin, at tað nýtti allan henda pening til vælsignis fyri tey núlivandi og framvegis fyri teir komandi slektir, vildi hetta eisini komið til at borið við okkum, og vit kundu fingið gjørt nakað munagott við hesa sak, sum eisini her hjá okkum harðliga treingir til at verða sett á stovn, barnaheimssakin.

Hetta mál, at hjálpa neyðar børnum til ta neyturviliga røkt, ella betri røkt enn eitt vána heim er ment at veita teimum, hevur leingi verið umrøtt her í Føroyum. Fyri mongum árum síðan varð ein roynd gjord við at stovna eitt barnaheim, og peningur varð savnaður til tess. Vit minnst, at í Keymannahavn varð av Føroyingum fingin í lag ein koncertur, har vit høyrdu sera góðar tónleikar og sangarinnur, t. d. frúna Restorff og víða gitnu systur hennara.

Men hetta barnaheim datt burtur, og har standa vit enn. Her í Havn kunnu neyðar børn sum so sára treingja til at koma undir góðar hendur bæði til kropp og sál, ganga og verða við at ganga fyri heyk og hund. Her er ein sak, sum vit sum socialdemokratar hera fram, og sum blaðið Føroya Socialdemokrat ikki vil lata liggja men ber fram og vil taka upp aftur og aftur, til nakað verður gjørt; tí hetta blaðið — lat okkum siga tað nú — livir ikki av at sáa og kveikja ófrið. Tað finnist at órætti og óndskapi, men tað livir ikki av órætti og atfinning at øllum tí, sum eigur rætt til at liva og trivast her á landi.

Tá einki er ella verður gjørt her í Havn, barnarøkt viðvíkjandi, so skuldi ein trúð, at enn minni varð gjørt úti á bygd — men so er ikki! Í Vestmanna hava J. H. Simonsen og kona hansara fingið í lag eitt barnaheim, har børn úr ymsum stöðum í Føroyum verða upptikin. — Hvussu víðurskiptini, hesi hjún arbeiða undir, eru, er okkum ikki heilt kunnugt, men Simonsen er ein maður við kenna

og hann ger vist tað hann kann fyri at børnini kunnu sigast at vera í góðum hondum.

Er tað nú ikki ein stórskomm at vit her í Havn altíð skulu vera aftaná? — Tá tilboðið frá Franciskanar-systurum um ellisheim varð borið fram á býráðsfundi, og teir limirnir, sum lögdu upp, andvødu ímóti, segði harra Poul Nielsen nakað soleiðis, at tað kundu jú fáa í lag eitt barnaheim, tað kundu tað hava; sjálvir skuldu teir fáa ellisheimið út í lívið. —

Hatta ljóðaði dekan og »flots», tað ljóðaði sum var tað ein náði Havnar býráð tveitti teimum — sum tað vildu gera hjá okkara eina so stóra tænastu at veita ta stóru hjálp, næstan kostnaðleyst at gera eitt ellisheim — at lata tað fáa loyvi t. d. at geva hjá ella kanska landi okkara eitt barnaheim! Nú er til hetta at siga at orð kunnu falla nakað rangvørg, tey eru ikki altíð so illa hugsaði, sum tey eru søgd, men eitt er vist og satt, vit treingja til eitt heim fyri heimleys børn. Vit søgdu heimleys! tí heimleys eru tey sum iðna neyð til kropp ella sál heima.

Ómøguligt er tað ikki, at eitt soverandi heim kann fást í lag av teimum sum bjóðaðu okkum ellisheimið, men tað vil tíðin vísa, enn melder sagan einki um tað. Men lat okkum verða við at halda hetta mál fram, og lat okkum ikki lata tað doyggja burtur, tí tað er fyri neyðini at tey smáu, sum treingja, ikki verða gloymd. Og kemur tann stundin, at vit sjálvi verða ment at fremja tað, ella hjálpin verður boðin okkum, mugu vit ikki lata hana ganga frá okkum, og vit mugu ikki lata nokur uttanums »hensyn» koma okkum í vegin, men einans hugsa um, hvat teim smáu neyðardýrum tørvar. —

Til kirkjuvígslu á Kirkju við „Smiril“.

Eingin kennir til fullnar Føroyar uttan hann kemur út á smábygdin, tí var tað loðið, at ikki fleiri Havnarfólk fóru til Fugloyar sunnudagin hin 28. maí til kirkjuvígsluna har; farið, »Smiril», var jú gott, og væl sá út fyri veðrinum. Vit, sum vóru við, gloyma ikki henda dag. Ásett var, at »Smiril» skuldi fara kl. 8, og nakrar fáar miðtúr yvir 8 legði hann út frá bryggjuni við út móti 100 ferðafólkum, nokur fá vóru komin við líka úr Suðroy. Lat tað vera sagt alt fyri eitt, at »Smiril» er eitt frálíkt far at ferðast við, og

skjótt hann gongur, longu kl. 10¹/₂ lá hann stillur suður fyri Fles.

Ferðin norður leið skjótt, tí nógv var at tosa um, her var eitt kópálatur, og ein, ið við var, hevði verið á látri og fingið so og so nógvur kópar; jú, Føroyar vóru vakrar henda morgun og gronari enn tað eru vanar at vera so tíðliga á ári.

Kommir norður fyri Eysturhøvda sigur ein, at hann skilið væl Sjúrða við Gellingará, tá hann á sinni segði: Frítt er Eystfelli frá at fara. Fugloya-fjørður er tiltikin fyri at vera ringur at fara um, og tá ið komið var norður fyri Nesíð, sást at hvíta í eystfallinum, sum beint tá kom suður, og onkur av ferðafólkunum, helst av kvinnunum, stóru kanska ikki sørt fyri at koma út um fjørðin; men so sigur ein Fugloyingur, sum við var, at hann mangan hevði fært torv av Svínoyardali og farin um eystfallið, tá tað var meira gruggat. Hetta setti móti, og áðrenn ein visti av, lá »Smiril» stillur og triggir bátar við síðuna á honum at fara fólkid í land. Kirkjumenn eru kendir fyri at vera kvikir at koma á stöðna, tá ið fremmand fólk kemur hagar; væl gekkst at koma á land, tí nú var flóð og rættuliga kyrt. Har var longu nógv fólk komið undan okkum: úr Svínøi, Hvannasundi, Klakksvík, Kunoy, av Viðareiði og aðrastaðni frá. Komin niðan á Bakka, heilsaði bygdin gestunum við flaggi á hvorjari stong, ymisk litad. Blíðskapurin var sum vant á bygd oforur, og um nakar av teim 4—500 gestum fór av stað aftur við turran munn, vil tað harma Kirkjufólk.

Førsta húsið, ein kemur til í bygdini, er hin nýggja kirkjan, sum stendur á somu grund sum hin gamla. Óli stegja á, tí henda kirkja er ólík øðrum nýggjum kirkjum, bygd av víði og flagtákt, uttan: brædd og hvít vind-eygu, spell, at tornið ikki eisini var máláð hvítt. Mong vóru tey, sum fóru inn í kirkjuna alt fyri eitt, og tey vóru bilsin, tí ikki bert uttan, men eisini inni minti hon um hinar gomlu føroysku kirkjurnar.

Hetta er fyrsta royndin, sum er gjord til at knýta band millum gamla og nýggja kirkjubygging í Føroyum. Tað er Louis Zachariassen, verkfrøðingur, sum hevur gjørt tekningina, og hann hevur greitt seg sera væl frá tí, hann hevur ætlað við kirkjuni: at minna um tað gomlu føroysku kirkjurnar, men á somu tíð at vera meira tíðarhóskandi.

Tann, sum stendur úti í for-